

VILJA KANNA UM HÆTTISLIGT DÝR GE UM SEG Í FØROYUM

INNDRÁS AV DÝRUM Útbreiðsla av sjúkum, sum dýr bera við sær, er ein av álvarsligastu avleiðingunum av veðurlagsbroytingunum, eisini fyri Føroyar

Áki Bertholdsen

Ein av álvarsligastu avleiðingunum av veðurlagsbroytingunum er, at ymsar sjúkur, sum dýr bera við sær, fara at breiða seg til onnur lond.

Tað sigur William Simonsen, livfrøðingur.

Og ein stórir trupulleiki í hesum sambandi eru ymsar sjúkur, ið spjaða seg við mýggjabitum, blóðmottum og øðrum, leggur hann afturat.

Ikki minst er skógarmottan ein trupulleiki, sum tey ræðast sum pestin í øðrum londum, tí hon kann smitta fólk við borrelia ið kann elva til, at fólk verða lamað.

Skógarmotta er tað, danir kalla skovflåt. Serliga varð ljós varpað á vandan við skógarmottu í Danmark fyri 20 árum, tá ið kendi, danski politikarin, Mimi Jacobsen, varð bitin av einari skógarmottu, og fekk varandi mein av borrelia, tí hon varð lamað í andlitinum.

Fyri at lýsa hendan vandan, hevur William Simonsen, saman við Landssjúkrahúsimum og Syddansk Universitet, fyrireiðað eina granskingarætlan við tí endamáli at staðfesta, um skógarmotta hevur breitt seg í Føroyum, og hvussu nógv er til av henni. Endamálið

við granskingarætlanini er eisini at hava eftirlit við skógarmottuni at vita, hvussu hon breiðir seg, eitt nú hvussu langt norður hon flytur seg og í hesum sambandi eru eisini granskarar í øðrum londum her um leiðir við í ætlanini.

Granskingarráðið hevur játtað 90.000 krónur til verkætlanina og Landssjúkrahúsið hevur játtað 25.000 krónur. Men tað er treytað av, at granskararnir sjálvir útvega 50.000 krónur afturat aðrastaðni frá – og tað hevur ikki eydnast teimum enn.

Veksur øgilit

William Simonsen sigur, at av tí, at skógarmottin spjaðir seg, er tað áhugi fyri slíkari gransking, bæði í hinum norðurlondum, og í Evropa sum heild.

Hann sigur at nettupp smittur, ið verða bornar við mottum av ymsum slagi, eru tær sjúkur, sum spjaða seg mest Evropa. Og høvuðsorsøkirnar til, at sjúkur spjaða seg til nýggj øki eru broytingar í lendisnýtslu og veðurlagsbroytingar.

– Hesar broytingar gera tað lættari hjá dýrum at spjaða seg, tí tað verður liviligari hjá teimum aðrastaðni, enn har tey vanligar halda til, og soleiðis verða ymiskar

sjúkur eisini bornar til nýggj øki, sigur hann.

William Simonsen vísir á, at í Evropa er útbreiðsluøkið hjá skógarmottuni vaksið nógv seinastu árin.

– Fyri Føroyar hevur tað týðning, at skógarmottan er at finna alsamt longur og longur norðuri og nú er hon eisini staðfest langt norðuri í Svøríki og Noregi.

– Skógarmottan verður eisini borin til Føroya við flytifugli, keldjórur, og øðrum flutningi millum.

– Eitt er, at flytifuglur hevur skógarmotta við sær, tað fáa vit ikki gjørt so nógv. Men tað hevði verið ynskiligt, at vit høvdu betri eftirlit við dýrum, plantum og mold, sum annars verða flutt til Føroya, heldur hann.

Fyrstu ferð, skógarmotta varð

funnin í Føroyum, var 1990. Aðru ferð í 2000 og síðan hava tær verið funnar regluliga.

Í Evropa verða eini 65 000 fólk smittað við Borrelia um árið – og tað er lágt mett sigur livfrøðingurin. Men hesi seinastu árin er talið næstan trífaldað

Í Niðurlondum vísa yvirlit frá læknum, at í 1994 fingur 39 út av 100.000 fólkum sjúkutekin eftir at tey vórðu bitin av skógarmottu.

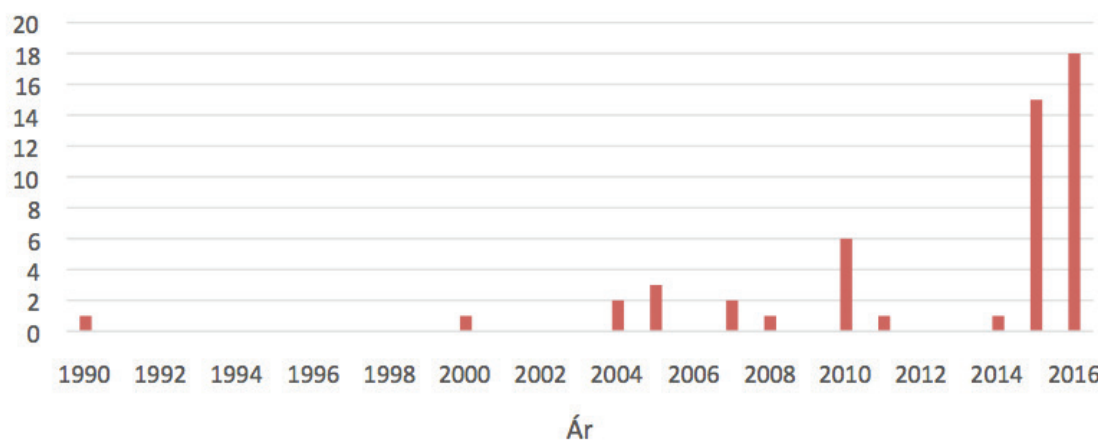
Hettar talið tvífaldaðist til 74

fyrir hvørji 100.000 fólk í 2001, fyrir síðan at trífaldast til 103 fyrir hvørji 100.000 fólk í 2005.

Samstundis øktist talið av læknaviðtalum í sambandi við, at fólk vóru bitin av skógarmottu frá 191 fyrir hvørji 100.000 fólk í 1994 til 372 fyrir hvørji 100.000 fólk í 2001. Og síðan vaks talið til 446 læknaviðtalur fyrir hvørji 100.000 í 2005.

– Kanningar í Noregi og Svøríki vísa, at eini 2-3 prosent av flytifugl-

Tal av skógarmotta talt í Føroyum seinastu 26 árin



Hendan talvan vísir talið á skógarmottum, sum eru funnar í Føroyum, men síðani hendan uppgerðin varð gjørd, eru fleiri mottur funnar afturat



– Vit fáa ikki gjørt so nógv við, at flytifuglur hevur skógarmotta við sær. Men tað hevði avgjørt verið ynskiligt, at vit høvdu betri eftirlit við dýrum og plantum, sum annars verða flutt til Føroya, heldur William Simonsen, livfrøðingur